

Sygn. VUa 26/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 września 2018 roku

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim,

Wydział V w składzie:

Przewodniczący: SSO Beata Łapińska

Sędziowie: SSO Mariola Mastalerz (spr.)

SSO Urszula Sipińska-Sęk

Protokolant: st.sekr.sądowy Marta Ostrowicz-Siwek

po rozpoznaniu w dniu 11 września 2018 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z wniosku J. J. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o zasiłek chorobowy

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. od wyroku Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 20 kwietnia 2018r. sygn. IV U 59/18

oddala apelację.

SSO Mariola Mastalerz SSO Beata Łapińska SSO Urszula Sipińska-Sęk

Sygn. VUa 26/18

UZASADNIENIE

(...) Oddział w T. decyzją z dnia 1 lutego 2018 r. , znak: (...) zobowiązał J. J. (2) do zwrotu nienależnie wypłaconego zasiłku chorobowego za okres 4.07.2016 r. – 11.07.2016 r. i od 23.07. 2016 r. do 9.08.2016 r. wraz z odsetkami w łącznej kwocie 2 281,96 zł. (należność główna 2071,68 zł + odsetki 210,28).

W uzasadnieniu decyzji ZUS wskazał, iż wnioskodawca jest zatrudniony w Szpitalu Wojewódzkim im. (...) (...) w B.. W trakcie zatrudnienia wnioskodawca stał się niezdolny do pracy z powodu choroby powstałej w związku z wypadkiem od 4.07.2016 r. do 11.07.2016 r. a następnie od 23.07.2016 r. do 9.08.2016 r.

Jednocześnie od dnia 2.01. 2013 r. J. J. jest zatrudniony na podstawie umowy zlecenia w (...) w K. . Z wyjaśnień płatnika wynika, że wnioskodawca wykonywał czynności wynikające z zawartej umowy zlecenia w dniach 5.07.2016 r. i 29.07.2016 r. i uzyskał z tego tytułu przychód.

W związku z poczynionymi ustaleniami zdaniem organu rentowego wnioskodawca nie ma prawa do zasiłku chorobowego za okresy wskazane w decyzji, a zatem pobrane świadczenie jako nienależne podlega zwrotowi.

W odwołaniu złożonym od powyższej decyzji J. J. (1) wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i ustalenie, że nie jest zobowiązany do zwrotu kwoty w niej wymienionej. Wskazał, iż nie jest prawdą aby w okresie niezdolności do pracy wykonywał pracę zarobkową. Podniósł, iż jest strażakiem w (...) w S. podległej (...) w K.. Jest kierowcą samochodu należącego do (...) i w związku z tym ciąży na nim obowiązek rozliczania się z odbytkami tras, dlatego też musi pobrać kartę drogową a następnie rozliczyć ją. W dniu 5.07.2016 r. był (...) aby pobrać kartę drogową a następnie w dniu 29.07.2016 r. aby ją rozliczyć.

Wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2018 r. Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że uchylił obowiązek zwrotu przez J. J. (1) zasiłku chorobowego za okres od 4 lipca 2016 r do 11 lipca 2016 r. oraz od 23 lipca 2016 r. do 9 sierpnia 2016 r.

Sąd ustalił, iż J. J. (1) jest pracownikiem Szpitala Wojewódzkiego im. (...) (...) w B.. Jest także strażakiem ochotnikiem w (...) w S., podlegającej (...) w K.. J. J. zajmuje się samochodem osobowym (...) – ż., w związku z czym ma obowiązek pobrać w (...) karty drogowe na ten samochód i je rozliczać, takie czynności wykonuje co miesiąc. Wykonał je również w dniach 5 i 29 lipca 2016 r. Innych czynności w czasie zwolnień lekarskich nie wykonywał.

J. J. miał wypłacany zasiłek przez zakład pracy.

Powyższych ustaleń Sąd dokonał w oparciu o zeznania samego wnioskodawcy oraz dowody załączone do akt organu.

Sąd Rejonowy stwierdził, iż czynności rozliczenia karty drogowej były czynnościami incydentalnymi. Nie oznacza to zatem wykonywania przez wnioskodawcę pracy i to pracy, która ma negatywny wpływ na proces leczenia.

Dalej Sąd wskazał, iż problematykę prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego reguluje w pewnym zakresie ustawa z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, w tym szczególnie w zakresie określenia świadczeń nienależnych i zasad ich zwrotu. W art. 84 ust. 2 tej ustawy przewidziano, że kwoty nienależnie pobranych świadczeń to świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

Sąd przyjął, iż w przedmiotowej sprawie wnioskodawca nie był pouczony o okolicznościach powodujących ustanie prawa do zasiłku chorobowego a zatem nie zostały spełnione przesłanki świadczenia nienależnego wskazane w art. 84 ust. 2 ustawy.

Apelację od wyroku złożył (...) Oddział w T. zarzucając:

1) naruszenie prawa procesowego, które miało wpływ na wynik sprawy, w szczególności art. 233§ 1 k.p.c poprzez błędną ocenę materiału dowodowego oraz sprzeczność ustaleń z zebrany w sprawie materiałem dowodowym i przyjęcie, że w sprawie występują przesłanki do zwolnienia wnioskodawcy od obowiązku zwrotu zasiłku chorobowego za okresy od 4 lipca 2016 r do 11 lipca 2016 r. oraz od 23 lipca 2016 r. do 9 sierpnia 2016 r., podczas gdy prawidłowa ocena materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że wnioskodawca pobrał w w/w okresach nienależnie zasiłek chorobowy i winien go zwrócić wraz z odsetkami;

2) naruszenia prawa materialnego, tj.:

- art. 17 ust.1, art. 66 ust.2 i 68 ust. 1 ustawy z dnia 25.06.1999 r o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2017 r. , poz. 1368-j.t.) i art. 84 ust. 1 i ust. 2 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r. , poz. 1778 – j.t.) poprzez przyjęcie, że w sprawie występują przesłanki do zwolnienia wnioskodawcy od obowiązku zwrotu zasiłku chorobowego za okresy od 4 lipca 2016 r do 11 lipca 2016 r. oraz od 23 lipca 2016 r. do 9 sierpnia 2016 r., podczas gdy prawidłowa ocena materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że wnioskodawca pobrał w w/w okresach nienależnie zasiłek chorobowy, ponieważ w w/w okresach świadczył pracę zarobkową, a zatem winien zwrócić nienależnie pobrany zasiłek chorobowy.

- art. 84 ust.2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 17 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa poprzez błędne ich zastosowanie i uznanie, że ubezpieczony nie jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń.

W konkluzji organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem orzeczenie Sądu Rejonowego jest prawidłowe i znajduje oparcie zarówno w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, jak i obowiązujących przepisach prawa.

Sąd Okręgowy w pełni aprobejuje ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji i przyjmuje je za własne. Podziela również wywody prawne zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, nie znajdując żadnych podstaw do jego zmiany bądź uchylenia.

Za chybiony należy w ocenie Sądu Okręgowego uznać podniesiony w apelacji zarzut naruszenia prawa materialnego.

Stosownie do treści art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2010 r. Nr 77 poz. 512) ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia. Zgodnie z utrwalonym już orzecznictwem pracą zarobkową jest każda aktywność ludzka zmierzająca do osiągnięcia zarobku. Takie znaczenie wyrażeniu - praca zarobkowa - nadaje się również w doktrynie. Rozumie się przez nią wszelką pracę zarobkową wykonywaną na każdej podstawie prawnej albo bez takiej podstawy, bez względu na wymiar czasu tej pracy (por. m. in.: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2012 r., I UK 70/12 oraz z dnia 25 stycznia 2016 r. III UK 82/15).

W przedmiotowej sprawie słusznie Sąd pierwszej instancji, przy w zasadzie bezspornym stanie faktycznym przyjął, że wykonywanie przez wnioskodawcę w okresie zwolnienia lekarskiego, czynności polegającej na pobraniu karty drogowej w dniu 5 lipca 2016 r. oraz w dniu 29 lipca 2016 roku w ramach wiążącej go z (...) w K. umowy zlecenia, nie uzasadnia zastosowania w sprawie powołanego przepisu.

Z przepisu powyższego wynikają dwie niezależne przesłanki utraty prawa do zasiłku. Pierwsza z nich to wykonywanie pracy zarobkowej w okresie niezdolności do pracy. Druga to wykorzystanie zwolnienia w sposób niezgodny z jego celem. Do utraty prawa do zasiłku wystarczy zaistnienie jednej z nich.

W rozpoznawanej sprawie wnioskodawca J. J. (1) w okresach orzeczonej niezdolności do pracy dwukrotnie udał się do siedziby (...) K., jednakże czynności te niewątpliwie ani nie obciążały nadmiernie jego organizmu , jak również co istotne w sprawie, miały zdecydowanie charakter incydentalny, co słusznie podkreślił Sąd pierwszej instancji. Dodatkowo wskazać należy, iż według nadesłanej przez (...) K. kopii kart drogowych dotyczących pozostającego w dyspozycji wnioskodawcy samochodu należącego do (...) S. , w miesiącu lipcu 2016 r. wnioskodawca nie korzystał w tego pojazdu (nie odbył i nie rozliczył żadnej trasy) , zaś w miesiącu sierpniu 2016 r. odnotowano odbycie trasy w dniu 28.08.2016 roku. (k .32 – 33).

Zgodzić się należy z apelującym, iż Sąd Najwyższy w wielu orzeczeniach stoi na stanowisku, że wszelka aktywność zarobkowa w okresie pobierania zasiłku powoduje skutek w postaci utraty prawa do niego. Sąd Najwyższy uznaje jednak, że od tej zasady mogą istnieć odstępstwa uzasadnione zwłaszcza sporadycznym i formalnym charakterem czynności ubezpieczonego lub ich niezbędnością dla kontynuacji działalności gospodarczej. Możliwość uznania, że nie dochodzi do utraty prawa do zasiłku chorobowego, w przypadku aktywności zmierzającej do osiągnięcia zarobku w czasie pobierania tego zasiłku, występuje tylko wówczas, gdy ma ona charakter incydentalny i wymuszony

okolicznościami (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2007 r., II UK 223/2006, OSNP 2008/15-16, poz. 231; z dnia 3 marca 2010 r., III UK 71/2009, LEX Polonica nr 2446963).

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd drugiej instancji przyjął, że w sprawie nie zaistniały przesłanki warunkujące utratę prawa do zasiłku chorobowego przez wnioskodawcę w myśl art. 17 ustawy zasiłkowej. W konsekwencji brak jest podstaw do uznania, iż Sąd pierwszej instancji dopuścił się naruszenia powołanego wyżej przepisu.

Niezależnie od powyższego należy również stwierdzić, że nawet przy przyjęciu, że wnioskodawca nie miał prawa do zasiłku chorobowego za sporny okres, to i tak nie miałby obowiązku zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego wraz z odsetkami. Sąd Rejonowy słusznie uznał, iż brak było podstaw prawnych, aby organ rentowy mógł żądać od wnioskodawcy zwrotu nienależnego świadczenia poprzez przyjęcie, że wnioskodawca nie był prawidłowo pouczony o konsekwencjach niezawiadomienia organu rentowego o przyczynach ewentualnie uzasadniających wstrzymanie wypłaty zasiłku chorobowego.

Za takim przyjęciem przemawia treść art. 84 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r. poz. 121), który to przepis decyduje o tym, jakie świadczenie może zostać zakwalifikowane jako nienależne. W myśl przytoczonego przepisu za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się: 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania; 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

Ze stanowiska Sądu Najwyższego, wyrażonego w wyroku z dnia 17 stycznia 2012 roku, sygn. I UK 194/11, Lex nr 1227962, wynika, że przepis art. 66 ust. 2 ustawy z 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa nie stanowi przepisu szczególnego w stosunku do art. 84 ust. 2 u.s.u.s. – w tym znaczeniu, że wyłącza stosowanie tego ostatniego przepisu do nienależnie pobranych zasiłków chorobowych. Przepis art. 66 ust. 2 ustawy zasiłkowej określa w szczególności sposób zasady potrącania oraz egzekucji, nie wyłącza natomiast stosowania definicji nienależnie pobranych świadczeń, wynikającej z art. 84 ust. 2 u.s.u.s., do nienależnie pobranych zasiłków chorobowych. Sąd Najwyższy podkreślił, iż ustawę o systemie ubezpieczeń społecznych stosuje się do wszystkich ubezpieczeń społecznych, w tym m.in. do ubezpieczenia w razie choroby i macierzyństwa (art. 1 pkt 3 ustawy systemowej). Żaden z przepisów ustawy zasiłkowej nie reguluje odmiennie niż art. 84 ust. 2 ustawy systemowej kwestii zwrotu nienależnie pobranych świadczeń. Inaczej mówiąc, art. 66 ust. 2 ustawy zasiłkowej nie reguluje odmiennie okoliczności przemawiających za uznaniem świadczenia za pobrane nienależnie niż czyni to art. 84 ust. 2 ustawy systemowej.

Przedstawiony powyżej pogląd prawny Sąd Okręgowy w pełni podziela.

W rozpoznawanej sprawie organ rentowy nie wziął pod uwagę zasadniczej kwestii, a mianowicie, że wypłacając ubezpieczonemu w spornych okresach zasiłek chorobowy (pośrednio przez zakład pracy) nie pouczył go o okolicznościach wyłączających prawo do pobrania tego rodzaju świadczenia.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż dopiero prawidłowe pouczenie pobierającego świadczenie o braku prawa do jego pobierania stanowi podstawę do zakwalifikowania pobranego świadczenia jako świadczenia nienależnego. W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego (np. wyrok SN z dnia 26.04.1980r, II URN 51/80, OSNCP 1980, Nr 10, poz. 202, wyrok z dnia 10.12.1985r II URN 207/83, (...) 1986, Nr 3, poz. 71) przyjmuje się, że brak pouczenia świadczeniobiorcy o okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń zwalnia go z obowiązku zwrotu świadczeń pobranych mimo istnienia tych okoliczności, choćby nawet mógł powziąć o nich wiadomość z innych źródeł. Obowiązek pouczenia spoczywa na organie rentowym, samo zaś pouczenie powinno być

wyczerpujące, zawierające informacje o obowiązujących w dniu pouczenia zasadach ustania lub wstrzymania wypłaty świadczeń. Brak pouczenia zwalnia osobę bezpodstawnie pobierającą świadczenie z obowiązku ich zwrotu.

Stanowisko takie w odniesieniu do żądania zwrotu zasiłku chorobowego wraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 lipca 2017 r. , I UK 302/16 stwierdzając wprost , iż do kwestii dotyczącej zwrotu nienależnie pobranych zasiłków chorobowych, mają w pełnym zakresie zastosowanie art. 84 ust. 1, 2 i 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych . Poza tym Sąd Najwyższy uznał, iż warunkiem uznania, iż wypłacone świadczenie, jako mające charakter świadczenia nienależnie pobranego, podlega zwrotowi, jest świadomość osoby, która takie świadczenia pobrała - wynikające ze stosownego pouczenia - o braku prawa do niego.

Wskazać należy, że obowiązek dowodowy, zgodnie z regułą rozkładu ciężaru dowodu zawartą w art. 6 k.c., spoczywał w niniejszym postępowaniu na organie rentowym. To organ rentowy winien był wykazać w niniejszym postępowaniu, iż udzielił ubezpieczonemu pouczenia co do tego, iż nie posiadał on w spornych okresach prawa do zasiłku chorobowego z ubezpieczenia społecznego. W warunkach przedmiotowej sprawy organ rentowy, dokonując wypłaty spornego zasiłku chorobowego, winien był pouczyć ubezpieczonego, w jakich okolicznościach prawo to mu nie przysługuje. Organ rentowy nie udowodnił w toku postępowania, aby udzielił ubezpieczonemu jakiegokolwiek pouczenia o braku prawa do pobranych świadczeń.

W związku z tym wypłaconego za sporny okres zasiłku chorobowego nie można by było ewentualnie uznać w myśl art. 84 ust. 2 ustawy za świadczenie nienależne. A tylko świadczenie nienależnie pobrane w myśl ust. 1 art. 84 podlega zwrotowi.

Sąd Okręgowy podkreśla, że sam fakt pobrania świadczenia, które nie przysługiwało wobec istnienia okoliczności powodującej ustanie prawa do świadczenia, nie przesądza jeszcze o obowiązku jego zwrotu (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2005 roku, I UK 440/03).

Niezależnie od powyższego wskazać należy, iż z dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych nie wynika , aby doszło do świadomego wywołania przez ubezpieczonego fałszywego przeświadczenia organu rentowego o przysługujących ubezpieczonemu prawie do zasiłku chorobowego za sporne okresy. W szczególności nie posłużył się on bowiem nieprawdziwymi zeznaniami bądź fałszywymi dokumentami, natomiast niepouczenie go o skutkach wykonywania pracy zarobkowej w okresie orzeczonej niezdolności do pracy powodował, iż trudno byłoby przyjąć, iż świadomie wprowadził w błąd organ rentowy lub faktycznie wypłacającego mu zasiłek chorobowy pracodawcę.

Odnośnie podniesionego w apelacji zarzutu naruszenia prawa procesowego, tj. art. 233§ 1 k.p.c., Sąd Okręgowy stwierdza, iż zarówno jego sformułowane jak też argumenty podniesione w apelacji świadczą w sposób jednoznaczny , iż w rzeczywistości sprowadza się on do powtórzenia zarzutu naruszenia prawa materialnego w zakresie wyżej omówionym. Podkreślenia wymaga, iż stan faktyczny sprawy w zasadzie nie jest sporny, natomiast organ rentowy kwestionuje prawidłowość zastosowania przez Sąd Rejonowy w okolicznościach sprawy przywołanych wyżej przepisów.

Mając powyższe na uwadze na podstawie art.385 k.p.c. Sąd Okręgowy oddalił apelację jako bezzasadną.